לא: המניח פרק שלישי בבא קמא

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

מח א ב ג מיי' פי"ג מהלכות מקי ממון הלכה י ושיין בהשגות ומ"מ סמג עשין קפ טוש"ע ח"מ סי' תיג סעיף כ:

מט ד מיי' שם הלי' יא טוש"ע שם סעיף ג:

נ ה טוש"ע שם הגה"ה:

נא ו מיי' פ"ו מהלכות סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שעו סעיף ח:

נב ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:

רבינו חננאל

ומותבינן עליה כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן מאי לאו אפי' ראשון כו'. וכיון דאיתותב הדר אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין דאיתזק השני בגופו של ראשון בין דאיתזק בממונו של ראשון שני חייב בנזקי שלישי אי איתזק בגופיה דשני. אבל איתזק בממונו של שני לא [דא"ל] האי ביירא לאו אנא כריתיה. פי' גאון ז"ל אלא ראשון הוא דחפרה שנתקל תחלה פי' הראשון חייב לשני אם הזיק שני בממונו של ראשון בכליו דאינון כגון אבנו סכינו ומשאו שהניחן ברשות הרבים שאם הזיק בהן אדם חייב כדאמרי' ט) לעילא וכל שכן אם הזיק השני בגופו של ראשון שהיה לו לעמוד ולא עמד ואם אינו יכול לעמוד היה לו להזהיר ולא הזהיר אבל שלישי בגופו של שני חייב השני שהיה לו לעמוד או להזהיר כמו שאמרנו ולא עשה לפיכך חייב אבל הזיק בכליו של שני פטור דאמר ליה הלא המניח כליו ברשות הרבים כאילו כרה בור ברשות הרבים וחייב אלו הכלים לא השלכתים אני ברשות הרבים הראשון שנתקל עליו כאלו הוא השליכם.

ט) נראה דל"ל כדאמרינן לעיל דף כח ע"ב.

אלא המזיק אע"פ שאינו מזיק בידים וכולן חייבין על נזקי גופן כמו אמר מר הוא הניחא לשמואל כו' ומשני כגון שהזיקו כלים בכלים והשתא כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן ע"כ לאו על נזקין קאי דאי קאי אנזקין כדס"ד השתא א"כ מיירי בשהזיקו בממון המזיקין כדמוקי בשהזיקו כלים בכלים דאי בגוף המזיק אמאי קאמר דפטורין על נזקי ממונן וכיון דהזיקו בממון מזיקין חייבי אמאי חייב שני בשהזיק גוף שלישי בממונו והא האי בירא לאו כריתה ליה כריתה אלא אמזיקין קאי וכולן חייבין אנזקין שהזיק גופו בין בממון בין בגוף שאפי' גוף שני חייב על ממון שלישי דמעטע שהיה לו לעמוד ולהזהיר הוי אדם המזיק וחייב על הכלים אף לשמואל והשתא לא קשה מה שהקשה מאם עמד בעל קורה דכיון שיתחייב לפי המסקנא אין לחוש אם יכול לומר ולטעמיך ולשמואל מי ניחא דיש מקומות שאין הש"ס מקפיד ופטורין על נזקי ממונן פירוש שמזיק ממונו את הכלים אפי' לראשון דפושע הוא דהוה ליה ממונו בור ופטור על הכלים:

בחוטרא דסמיותא. אלרב פפא פליג וס"ל לרב זביד דכי פפקה לאורחא כשלדא לא היה לראשון חייב בנזקי שלישי שהיה לו ליזהר כשראה השני שנפל אבל בחוטרא דסמיותא דהוי בלנכסון כשנתקל הראשון בראש החוטרא אותו שבא אחר כך ונתקל נפוף החוטרא לא לראשון ואם

ראשון ודאי פושע הוא שני אגופו מחייב דהוה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור דא"ל האי בירא לאו אנא כריתיה מיתיבי כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן מאי לאו אפי' ראשון לא לבר מראשון והא כולם קתני אמר רב אדא בר אהבה כולן הניזקין האי מאי אי אמרת בשלמא אפילו ראשון היינו דקתני כולן אלא אי אמרת לבר מראשון מאי כולן ליתני הניזקין אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני ושני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו מ"ט דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר אי אפקריה אין אי לא לא מאי איכא למימר לעולם כדאמר מעיקרא ודקשיא לך כולן חייבין תרגמה רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהזיקו כלים בכלים אמר מר אם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם מחמת ראשון היכי נפיל רב פפא אמר דפסקה לאורחיה כשלדא רב זביד אמר כחוטרא דסמיותא: **מתני'** זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך היה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור בעל הקורה ואם

ה"ג **ראשון ודאי פושע הוא שני אגופו מיתייב שהיה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור דא"ל האי בירא לאו אנא כריתיה מיתיבי כולן חייבין על נזקי גופן כו' עד מאי טעמא דהוה ליה כור ולא מצינו כור שחייב בו את הכלים הניחא לשמואל דאמר כו' אלא לרב מאי איכא למימר פרגמה רב אדא כו'.** והכי פירושו ראשון חייב בנזקי שני בין שניזק בגופו של ראשון ובין שהזיק בממונו של ראשון גופו כדין מזיק וחייב אף על כלים דשני דגופו לא משוינן [ליה] כדין כור וממונו [הוה ליה] כמורת כור וחייב על גוף ב' ופטור על כליו אם הזיק ממון בממון פטור דכור חייב בו נזקי אדם דאמרינן לעיל [כח:] דכי דרשינן שור ולא אדם לענין קטלא אבל לענין נזקין חייב ופטור בו את הכלים ושני חייב בנזקי שלישי כדין מזיק היכא דהזיק בגופו של שני אבל לא בנזקי ממונו שאם ממונו של שני הזיק את השלישי בגופו אינו חייב אפילו מורת כור אין לו על הקדירות של השני להתחייב במה שהזיק ואפילו הזיק בגופו של שלישי: **מה נפשך.** דמשוית לממונו של ראשון כור וממונו דשני פטור: **אי נתקל פושע הוא.** והוי כמשליך תקלותיו ברה"ר משום הכי ממון ראשון חייב: **שני נמי נחייב.** אנזקי שלישי דעביד ממונו לגופו של שלישי: **ואי לאו פושע הוא.** ואנוס משוית ליה: **אפי' ראשון נפטר.** אפי' אנזקין דהזיק בגופו כ"ש בממונו[ט]: **ראשון ודאי פושע הוא.** דמנפשיה נפל הלך גופו הוי כמזיק וממונו הוה ליה כורה כור ומחייב מיהא אגופו דשני ° וקסבר רבא דרבנן לא פליגי עליה דר"מ בנתקל פושע הוא כדאוקי לעיל [כט.] אבל דבתרתי פליגי אלא באפקר מזקיו הוא דפליגי אבל נתקל מעצמו פושע הוא לדברי הכל: **שני.** בנעילתו אנוס הוא אגופו מיהא מיחייב כמזיק בידים שהיה לו לעמוד ולא עמד: **אממונו פטור.** לגמרי ואפי' היה לו לעמוד: **דאמר ליה האי בירא לאו אנא כריתיה.** אלא לראשון ומפקיר מזקיו לאחר נפילת אונס אמרן לעיל (דף כט.) דפטור: **מיתיבי כולן חייבין על נזקי גופן.** שהזיק גופן את אחרים בין בגוף בין בממון: **ופטורין על נזקי ממונן.** שהזיק ממונן את אחרים. וקס"ד השתא דלגמרי פטר להו אפי' הזיק הממון את גוף חבירו: **מאי לאו אפילו לראשון.** וש"מ נתקל פושע הוא ואגופו הוא דמיחייב דהוה ליה לעמוד. ואע"ג דתמילתו אנוס חייב דבגופו לא משוינן ליה דין כור דימשא מפקיר מזקיו אחר נפילת אונס הוא אלא מזיק ממש הוא דאדם לא הוי כור אבל אממונו פטור: **לא לבר מראשון כו': אלא אמר רבא כו'.** ע"כ רבא לא חייב הראשון בנזקי ממונו שהזיק בשני דלאו פושע הוא ולא חלק בין ראשון לשני אלא בנזקין שהזיק גופו והכי אמר רבא לראשון הוי גופו מזיק וחייב אפילו בנזקי ממונו של שני הואיל והיה לו לעמוד אבל שני אפילו היה לו לעמוד לא מיחייב מליה האי כראשון דראשון הוי פושע עפי מעשי הלכך לראשון ודאי הוי מזיק ושני מיקמייה אי משוית ליה לגופיה כור וחייב על נזקי גופו של שלישי אבל לא בנזקי ממונו דלא מצינו כור שחייב בו את הכלים וכריתא דקתני כולן חייבין על נזקי גופו דמשמע אפילו שני כגון שהזיק את גופו של שלישי: **הניחא לשמואל.** איכא למימר דגופו של שני אית ליה מורת כור: **אלא לרב דאמר.** אי לא אפקריה לא הוה כור כשלמא ממון איכא למימר דמפקיר אינש אלא גוף מי מפקיר: **פרגמה רב אדא בר מניומי.** לגריתא לעיל כגון שהזיקו כלים בכלים ולעולם מילתיה דרבא כדהוה שמעינן ליה מעיקרא דגופו דראשון ושני הוה כמזיקין בידים וחייבין על הכל ואפילו לשמואל דאמר דמידי דלא אפקריה הוי כור ה"מ בממון אבל בגופו אדם הוא ולא כור וחייב על נזקי כלים. וממונו של ראשון לשמואל בין אפקריה בין לא אפקריה הוי כור ולרב אי לא אפקריה חייב בכל ואי אפקריה הוי כור דנתקל מעצמו פושע הוא. וממונו של שני פטור אף על נזקי גוף השלישי דנזק המופקר על ידי אונס הוא וא"נ לא אפקריה שורו הוא ועפה באפיה שהרי אנוס הוא. ומילתיה דרבא ממוקמא בין לרב בין לשמואל. ודקשיא לך בריתא דקתני שאפילו ראשון ממונו פטור היינו היכא דהזיקו כלים דשני בכליו דראשון דמיפטר משום דכור מינהו ולא חייב בו את הכלים ולרב בדאפקריהו ולשמואל אפילו לא אפקריהו והכי קתני כולן חייבין על נזקי שמזיק גופו ואפילו הזיק כליס דגופו דאדם מזיק הוא ופטורין על נזקי ממונו אם הזיק ממונו את כלי חביריהן דאפילו ממון הראשון טפי מבור לא משוית ליה שאין לך פושע יותר מכורה כור ופטר בו את הכלים אבל הזיק ממונו את הגוף יש מהן חייב ויש מהן פטור לראשון חייב ושני פטור. וגירסא הכי איתא אמר רבא לראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו מה נפשך אי נתקל פושע הוא שני נמי ליחייב ואי נתקל לאו פושע הוא לראשון נמי ליפטר לראשון ודאי פושע הוא ושני אגופו מיחייב דהוה ליה לעמוד ולא עמד אממונו פטור דאמר ליה האי בירא לאו אנא כריתיה. ולא גרסינן הכא דהוה ליה כור מיתיבי כו' עד לבר מראשון והא כולן קתני כו' עד שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו ולא בנזקי ממונו דהוה ליה כור כו' ולא גרסינן הכא האי בירא לאו אנא כריתיה וכו': **כשלדא.** כנעילה המושלכת למעבר הדרך ברחבה וממלאה את כל הדרך. שלדא נעילה כדאמרינן בעלמא שלדו קיימת (נדה דף מח.): **כחוטרא דסמיותא.** כמקל של קומין שמנשש הסומא בו ופעמים שהוא מושיטו לרוחב הדרך ומנשש: **מתני' זה בא בחביתו כו'.** ופגע זה בזה: **פטור.** שלשניהם רשות להלך: **היה בעל קורה ראשון כו' פטור.** שזה מהלך כדרכו והוא מיהר לגמרי:

ט) עיין בר"ף ורא"ש וכהרא"ש ובעל המאור ובמלחמות פירושים אחרים. כ) [לעיל ג: ו, כח: לקמן מח.]. ג) [לקמן לב. עיין שם]. ד) לעיל מ., פ) [מוהר לע"ל]. ו) [ב"ב מע"ל].

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ראשון הראי כו' וקסבר רבא כו'. קשה לי הא רבא אמר שפ"ו דב"מ הלי' כי דיעיה וכלי כי דיעיה הרי דש"ל לרבא דלר"י מתקל לאו פושע הוא מדפטר בש"מ ומי' לעיל דף כח ע"ב תוספות ד"ה אמר רבה אלרבה דסבר דלר"י מתקל פושע ל"ל דהטעם דפטור בש"מ משום תקנה"ל אבל רבא דאמר הלי' כי דיעיה מוכח דסבר דלר"י מתקל לאו פושע ועיי"ש.

רבינו חננאל (המשך)

והא דרבא הלכתא היא דלית מאן דפליג עליה ומסקנא כוותיה. אמר מר כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא ולענין קטלא אמר שור ולא אדם חמור ולא כלים אבל לענין נזקין אדם חייב וכלין פטורין. אלא לרב דאמר אי דאפקרינהו הוי בור ואי לא ממונייה נינהו וכשורו הן שחייב בזה ובזה גופו היכי מפקר לי' תרגמה אבא בר מניומי קמי רבינא שהזיקו כלים בכלים שיכול להפקיר. פי' כשלדא כגון שפשט ידיו ורגליו לרוחבה של דרך ופסקה מלעבר בה אדם וכן חוטרא דסמיותא פי' הסומא מנשש במטה שבידו הנה והנה בצדדין ובאמצע הדרך: [מתני'] זה בא בחביתו וזה בא בקורתו [כו']

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com